

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 185. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324074413776/facsimile.pdf (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

overvættets Fattigdom. Et Steds hedder det, at Dovenskab, Ulyst til borgerligt Arbejde er Aarsagen. Dog, Forklaringen bliver ikke udtømmende, thi en Mand af høj Adel som Don Ranudo kunde da baade beklæde Hofembede og oppebære Statsindtægt. Og dernæst spørger man uvilkaarligt, hvorfra Familens Ruin stammer. Don Ranudo og hans Hustru synes tilvisse lidet luksuøse: hvorfor er de blevne saa yderst fattige, hvad Selvforskyldt foreligger her? Kuriøst er da endelig det Middel, som Holberg anviser til deres Hjælp: det nemlig, at gifte deres Datter med en ung Mand, der vel besidder færre Ahner end de Colibrados, men til Gengæld ejer større Formue. Idet Holberg haaner den fattige Adelsmand, der af Hoffærdighed forsmaar den rige Svigersøn, synes han at mangle Blik for det lidet Noble i at forgylde sit Adelskjold ved en rig Mésalliance. I Nutidskomedier haanes tværtimod den Adelsmand, der af Pengehensyn lader sin Datter ægte en Borgerlig.

Hvorom al Ting er, Holberg lod ikke Stykket komme frem, og denne Forsigtighed har naturligvis sin kulturhistoriske Interesse — hvis han virkelig viste Forsigtighed. Thi endnu under Christian VI saa' *Don Ranudo* alligevel Lyset i Danmark, og endda blev dette Skuespil den første af alle Holbergs Komedier, der offentliggjordes under hans Navn — ikke anonymt eller pseudonymt. Dette

gik saaledes til. En kjøbenhavnsk Bogtrykker ved Navn Mengel fik af Holberg Tilladelse til at lade Komediens udkomme sammen med hans andre Skuespil paa Tysk, oversat efter en Afskrift, som Digteren selv gennemsaar -- dog paa den udtrykkelige Betingelse, at Komediens ikke maatte udgives særskilt og under ingen Omstændighed maatte udkomme i den danske Skikkelse.

Mengel — der ikke anerkendte nogen literær Ejendomsret og som blot havde erhvervet Afskriften hos en Fuldmægtig Coldewey for 10 Daler uden nogetsomhelst Honorar til Holberg — brød sig Pokker om dennes Betingelser. Han trykte og offentliggjorde *Don Ranudo* først paa Tysk, og dernæst lod han den i Altona trykke paa Dansk og averterede til Salg i København for 8 Skilling »en ny hidtil utrykt Komædie af Hr. Assessor Holberg, forestillende Armod og Hoffærdighed under sindrige Moralier.«

Holberg vrededes saare naturligt over dette Brud paa Tro og Love, og for at straffe Mengel lod han Bogtrykker Berling fjorten Dage efter udgive Komediens i en avtoriseret Form (til Salg for 14 Skilling), idet Bekendtgørelsen om denne Udgave samtidigt angreb Mengels Udgave, fordi denne var »meget vitieux og somme Tider ganske urimelig.« Herover Proces mellem de to Bogtrykkere. Akterne findes endnu bevarede, Rahbek optrykte dem i sin Tid i *Dansk Minerva*; Dommen i